

BÁC HỒ VỚI CÁC HOẠT ĐỘNG "KHỎE VÌ NƯỚC" TRONG PHONG TRÀO THI ĐUA ÁI QUỐC CỦA QUÂN VÀ DÂN TA THỜI KỲ KHÁNG CHIẾN CHỐNG PHÁP

Trương Quốc Uyên*

Các hoạt động "Khỏe vì nước" thời kỳ cả dân tộc Việt Nam kháng chiến chống Pháp là một trong những nội dung thi đua ái quốc do Bác Hồ khởi xướng. Thực tiễn đã minh chứng các hoạt động "Khỏe vì nước" có sự ảnh hưởng tích cực đẩy mạnh phong trào thi đua ái quốc đã dẫn tới cuộc kháng chiến của dân tộc ta chống Pháp thắng lợi vẻ vang.

Vào tối ngày 26 tháng 5 năm 1946, Bác Hồ đến dự Lễ bế mạc "Ngày Thanh niên vận động", Người đã lên lễ đài phát biểu ý kiến chỉ đạo và châm "ngọn lửa thiêng" phát động phong trào "Khỏe vì nước". Chỉ trong năm tháng sau ngày phát động, phong trào này phát triển tới tầm cỡ một nền thể dục thể thao (TDTT) Cách mạng vì dân vì nước, tuy còn non trẻ nhưng chưa từng có trong lịch sử TDTT của dân tộc ta.

Đến cuối năm 1946, cuộc kháng chiến toàn quốc chống thực dân Pháp diễn ra quyết liệt, sự nghiệp phát triển nền TDTT Cách mạng phải đình lại, công việc xây dựng cơ sở vật chất và các hoạt động thể thao thành tích cao không thể tiến hành được. Tuy vậy các hoạt động TDTT quần chúng với tinh thần "Khỏe vì nước" không chỉ được duy trì mà còn phát triển nhất định ở các vùng tự do - hậu phương của cuộc kháng chiến chống Pháp và ở chiến khu Việt Bắc, nơi Trung ương Đảng, Chính phủ và Bác Hồ làm việc, lãnh đạo công cuộc "Kháng chiến, kiến quốc", nơi hàng trăm cán bộ thực hiện các nhiệm vụ nhà nước và nhân dân giao phó, nơi hàng nghìn cán bộ, chiến sĩ lực lượng vũ trang bảo vệ chiến khu.

1. Bác Hồ ra "Lời kêu gọi thi đua ái quốc"

Trong tác phẩm "Đời sống mới" viết vào tháng 3 năm 1947, Bác Hồ đã khởi xướng thi đua "Kháng chiến, kiến quốc", Người viết: "Làm thế nào cho đời sống của nhân dân ta, vật

chất được đầy đủ hơn, tinh thần được vui mạnh hơn. Đó là mục đích của đời sống mới. Để thực hiện mục đích này tốt nhất là tổ chức thi đua".

Đến ngày 11 tháng 6 năm 1948, Bác Hồ ra "Lời kêu gọi thi đua ái quốc". Người chỉ rõ: "Trong cuộc thi đua ái quốc, chúng ta vừa kháng chiến, vừa kiến quốc... Với tinh thần quật cường và lực lượng vô tận của dân tộc ta, với lòng yêu nước và chí kiên quyết của nhân dân và quân đội ta, chẳng những chúng ta có thể thắng lợi, mà chúng ta nhất định thắng lợi trong thi đua ái quốc". Đối tượng và nội dung thi đua ái quốc được Bác Hồ nêu lên trong "Lời kêu gọi thi đua ái quốc" như sau: "Mỗi người Việt Nam, bất kỳ già, trẻ, trai, gái, bất kỳ giàu, nghèo, lớn, nhỏ, đều cần phải trở nên một chiến sĩ đấu tranh trên một mặt trận: Quân sự, kinh tế, chính trị, văn hóa". Như vậy, theo Bác Hồ, đối tượng thi đua ái quốc là toàn quân và toàn dân. Nội dung thi đua ái quốc bao hàm các lĩnh vực cơ bản, quan trọng thực hiện công cuộc "Kháng chiến, kiến quốc", trong đó văn hóa gồm có văn học, nghệ thuật, giáo dục và TDTT. Đối tượng và nội dung thi đua ái quốc còn được thể hiện một cách tổng quát ở câu khẩu hiệu do Đảng và Bác Hồ đề ra: "Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến". "Toàn diện kháng chiến" trong đó là các hoạt động "Khỏe vì nước" của quân và dân ta góp sức quan trọng vào cuộc kháng chiến chống Pháp.

*Nhà nghiên cứu, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Chủ tịch Hồ Chí Minh trực tiếp sửa động tác cầm kiếm cho học sinh Trường Trung cấp TDTT Trung ương, những hạt nhân sẽ phát triển phong trào TDTT trong cả nước

2. Thi đua “Khỏe vì nước” trong phong trào thi đua ái quốc thời kỳ kháng chiến chống Pháp

“Khỏe vì nước” trong phong trào thi đua ái quốc nhằm tăng cường sức mạnh thể chất, tinh thần, ý chí cho quân và dân ta để chiến thắng thực dân Pháp. “Khỏe vì nước” diễn ra ở các đối tượng và địa bàn sau đây:

2.1. “Khỏe vì nước” ở chiến khu Việt Bắc

Bác Hồ cùng Trung ương Đảng, Chính phủ với hàng chục nghìn cán bộ và chiến sĩ lực lượng vũ trang ở chiến khu Việt Bắc những năm kháng chiến chống thực dân Pháp đã tích cực rèn luyện thân thể - “Khỏe vì nước” trong phong trào thi đua ái quốc. Bác Hồ là người tiêu biểu về rèn luyện thân thể. Người rất tích cực tập thể dục, đi bộ, chạy bền, leo núi, bơi lội. Bác Hồ còn hướng dẫn các Bộ trưởng, Thứ trưởng trong Chính phủ tập luyện Thái cực quyền, sửa chữa động tác tập thể dục cho các chiến sĩ quân đội, chỉ dẫn và thị phạm các thế võ chiến đấu cho các chiến sĩ cảnh vệ. Bác Hồ còn là một cầu thủ bóng chuyền nhiệt thành của Đội bóng Phủ Chủ tịch tập luyện và giao hữu sôi nổi. Lãnh đạo và cán bộ các cơ quan Đảng, Chính phủ, chiến sĩ lực lượng vũ trang bảo vệ chiến khu Việt Bắc đã noi gương Bác Hồ rèn luyện thân thể với tinh thần “Khỏe vì nước” trong phong trào thi đua ái quốc sôi nổi thực thi các công việc với nhiệm vụ “kháng chiến, kiến quốc”, giữa núi rừng Việt Bắc trùng điệp.

2.2. “Khỏe vì nước” ở các vùng tự do

Các vùng tự do chủ yếu ở các miền quê rộng lớn là hậu phương đầy tiềm năng của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp. Hầu hết các đô thị trong cả nước bị thực dân Pháp chiếm đóng, do đó các cơ quan và xí nghiệp, trường học đều phải chuyển về nông thôn. Ở hậu phương cũng có nhiều đơn vị bộ đội đóng quân trước khi ra chiến trường.

Phong trào thi đua ái quốc trong đó có nội dung các hoạt động “Khỏe vì nước” ở các vùng tự do - hậu phương của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp phát triển mạnh mẽ, rộng khắp. Nông dân, công nhân, cán bộ, công chức tích cực hưởng ứng phong trào thi đua ái quốc. Trong đó một bộ phận lớn là thanh niên thường xuyên rèn luyện thân thể với tinh thần “Khỏe vì nước”. Cán bộ, chiến sĩ quân đội thi đua luyện tập quân sự, rèn luyện thân thể, tăng cường dũng khí và nghị lực để sẵn sàng ra chiến trường chiến đấu. Dân quân du kích tích cực thi đua rèn luyện các kỹ thuật, chiến thuật quân sự và sức khỏe sẵn sàng bảo vệ hậu phương vững chắc.

Ngoài việc thi đua rèn luyện thân thể “Khỏe vì nước”, quân và dân ở các vùng tự do còn tổ chức tập luyện và thi đấu các môn thể thao nhằm gây không khí tung bừng, phấn khởi như: bóng đá, bóng chuyền, đua thuyền, vật dân tộc... nhất là vào mùa xuân và những ngày lễ, hội. Văn hóa thể chất truyền thống kết hợp với văn hóa thể

LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN THỂ DỤC THỂ THAO

chất hiện đại được phát huy trong phong trào thi đua ái quốc thời kỳ dân tộc ta tiến hành cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp.

2.3. “*Khỏe vì nước*” trong các trường học thuộc ngành giáo dục

Chấp thuận đề nghị của Bác Hồ về việc Đảng cần đề ra chủ trương thi đua yêu nước, Ban Chấp hành Trung ương Đảng đã tiến hành họp vào ngày 27 tháng 3 năm 1948 đề ra Chỉ thị toàn dân, toàn quân thi đua ái quốc trên tất cả các lĩnh vực cơ bản của đời sống xã hội. Một trong những nội dung thi đua ái quốc được Chỉ thị của Đảng đề ra là: “*Các trường học thi đua giáo dục: đức dục, trí dục, thể dục*”. Thực hiện Chỉ thị của Đảng, Ngành Giáo dục đã chỉ đạo tất cả các trường phổ thông và chuyên nghiệp tổ chức thi đua trong tập thể giáo viên giảng dạy, giáo dục học sinh, sinh viên về học tập, rèn luyện phẩm chất đạo đức, rèn luyện thân thể đạt kết quả tích cực.

Từ sau ngày Bác Hồ ra “*Lời kêu gọi thi đua ái quốc*” (11/6/1948) trong các trường học các cấp, không chỉ giáo viên thi đua ái quốc về giảng dạy với giáo dục tốt mà còn cả học sinh, sinh viên thi đua học tập, rèn luyện tốt, trong đó rèn luyện thân thể “*Khỏe vì nước*” rất sôi nổi.

Phong trào thi đua ái quốc ở các trường phổ thông các cấp và chuyên nghiệp về dạy tốt, học tập tốt, trong đó có giáo dục thể chất với tinh thần “*Khỏe vì nước*”. Sau một số năm học, phần lớn học sinh, sinh viên đã trưởng thành, tốt nghiệp ra trường phụng sự đắc lực cuộc kháng chiến của dân tộc ta chống thực dân Pháp đi tới thắng lợi.

2.4. “*Khỏe vì nước*” trong các trường học quân đội

Thời kỳ dân tộc ta kháng chiến chống thực dân Pháp có các trường học của quân đội như: Các trường Thiếu sinh quân và Trường sĩ quan Lục quân Trần Quốc Tuấn có 3 phân hiệu miền Bắc, miền Trung và miền Nam.

Các trường Thiếu sinh quân được thành lập và tuyển sinh đào tạo từ năm 1948 cho đến cuối thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp. Học sinh các trường thiếu sinh quân được học văn hóa và những kiến thức cơ bản về quân sự như: ném lựu đạn, bắn súng, hành quân, chạy có vũ trang. Về rèn luyện thân thể - “*Khỏe vì nước*”,

học sinh được tập các môn Thể dục, Điền kinh, Bơi lội, Bóng đá, Bóng chuyền. Việc học tập và rèn luyện thân thể của học sinh đều thể hiện tinh thần thi đua ái quốc theo lời kêu gọi của Bác Hồ.

Các trường Thiếu sinh quân đã đào tạo được hàng nghìn thiếu sinh quân trưởng thành, cung cấp cho các đơn vị quân đội ở chiến trường và hậu phương. Nhiều thiếu sinh quân sau cuộc kháng chiến của dân tộc ta chống thực dân Pháp thắng lợi đã trở thành những sĩ quan quân đội có năng lực.

Trường sĩ quan Lục quân Trần Quốc Tuấn được Bác Hồ cho thành lập vào giữa năm 1946. Ngay sau khi được thành lập, Nhà trường tuyển sinh đào tạo khóa 1. Đến cuối thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, Trường đã đào tạo được tất cả 8 khóa. Đối tượng tuyển sinh là những thanh niên đang công tác tại các cơ quan Đảng, chính quyền các cấp và chiến sĩ quân đội đã tham gia chiến đấu hoặc mới nhập ngũ.

Cuối tháng 5 năm 1948, Bác Hồ viết thư gửi Trường sĩ quan Lục quân Trần Quốc Tuấn nhân dịp khai giảng khóa 4, Người đã đề cập đến phong trào thi đua yêu nước trong Nhà trường: “*Trong lúc này có phong trào thi đua yêu nước của toàn dân. Vậy nên ở Trường cũng phải có cuộc thi đua yêu nước*”. Thực hiện lời dạy bảo của Bác Hồ, lãnh đạo nhà trường đã tổ chức thi đua dạy tốt đối với giáo viên, học tập và rèn luyện phẩm chất đạo đức, rèn luyện thân thể tốt đối với học viên.

Đến ngày 21 tháng 9 năm 1949, khóa 5 Trường Sĩ quan Lục quân Trần Quốc Tuấn cả hai phân hiệu Bắc Bộ và Trung Bộ tiến hành khai giảng, thời gian này phân hiệu Nam Bộ chưa thành lập. Tổng số 1100 học viên, trong đó phân hiệu Bắc Bộ 300 học viên, phân hiệu Trung Bộ 800 học viên. Khóa 5 tiếp cận với thời gian chuẩn bị tổng phản công quân Pháp xâm lược. Ngày 9 tháng 11 năm 1949 Bác Hồ gửi thư cho khóa học này, Người đã nhấn mạnh tới phong trào thi đua ái quốc của học viên khóa 5, tức khóa “*Chuẩn bị tổng phản công*” như sau:

“*Các cháu phải ra sức thi đua:*

Luyện tập thân thể cho mạnh mẽ,

Nghiên cứu kỹ thuật cho thông thạo,

Trau dồi tinh thần cho vững chắc,

Hun đúc đạo đức của người quân nhân cách

Tiếp nối phong trào “Khỏe vì nước” của Chủ tịch Hồ Chí Minh, công tác Giáo dục thể chất trong trường học các cấp tại Việt Nam không ngừng phát triển cả về lượng và chất.

mạng cho vững vàng”

Như vậy, Bác Hồ đã xác định yếu tố sức khỏe, thể lực của học viên khóa 5, khóa “Chuẩn bị tổng phản công” là tiền đề, điều kiện tất yếu cho việc học tập, rèn luyện, tiếp thu nắm vững kỹ thuật, chiến thuật quân sự, kỹ năng chỉ huy chiến đấu, chiến thuật phòng thủ và tấn công, nâng cao ý chí, trau dồi đạo đức của người sĩ quan quân đội cho vững vàng.

Nội dung thi đua “Luyện tập thân thể cho mạnh mẽ” của học viên khóa 5 gồm có các môn thể dục tay không, thể dục dụng cụ, nhảy cao, nhảy xa, chạy nhanh, chạy bền. Hàng tuần, vào buổi sáng thứ 7 các phân hiệu đều tổ chức cho học viên chạy việt dã chặng đường dài 10 cây số do phân hiệu trưởng chỉ huy. Vào những ngày chủ nhật, ngày lễ, hầu hết các học viên cả hai phân hiệu ra sân chơi Bóng đá, Bóng chuyền và trò chơi vận động. Có một trò chơi tác dụng tốt tới việc rèn luyện sức bền bỉ, dẻo dai, linh hoạt, mưu trí, nghị lực và lòng dũng cảm, đó là “vật voi”, được đông đảo học viên cả hai phân hiệu miền Bắc và miền Trung tham gia sôi nổi. Phân hiệu miền Trung còn có một đội tuyển bóng đá xuất sắc thi đấu và thắng một số đội mạnh của các tỉnh miền Trung, được dân chúng khen ngợi, càng làm rạng danh “*Anh bộ đội Cụ Hồ*”.

Thực hiện lời dạy của Bác Hồ, hơn 1000 học viên khóa 5, khóa “Chuẩn bị tổng phản công” thi đua sôi nổi trong học tập chuyên môn,

nghiệp vụ, rèn luyện thân thể, tu dưỡng phẩm chất đạo đức đã hoàn thành tốt đẹp khóa học vào cuối tháng 3 năm 1950. Hầu hết các học viên tốt nghiệp đã trở thành những sĩ quan quân đội có bản lĩnh vững vàng ở các đơn vị chiến đấu giai đoạn tổng phản công tại các chiến trường miền Bắc, miền Trung và miền Nam, góp phần quan trọng vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp thắng lợi. Nhiều sĩ quan đã được phong cấp tá, cấp tướng và danh hiệu anh hùng quân đội. Học viên các khóa 6, 7, 8 đều có các phân hiệu miền Bắc, miền Trung, miền Nam, trong những năm cuối của thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp đã noi gương học viên khóa 5 và thực hiện “*Lời kêu gọi thi đua ái quốc*” của Bác Hồ, tích cực thi đua học tập, rèn luyện, trong đó “Rèn luyện thân thể cho khỏe mạnh” được xác định như một môn học chính khóa.

Bác Hồ với các hoạt động “khỏe vì nước” trong phong trào thi đua ái quốc của quân và dân ta thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp là sự kiện lịch sử rất quan trọng. Xu thế phát triển TDTT nước ta ngày nay luôn luôn có sự ảnh hưởng tích cực về tinh thần của các hoạt động “*Khỏe vì nước*” trong phong trào thi đua ái quốc thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp.